

**De vernieuwde regeling voor
contracten gesloten door auteurs en
uitvoerende kunstenaars**

**Prof. dr. Hendrik Vanhees
UAntwerpen/UGent**

a. Algemeen

- Regeling ingevoerd in 1994
- Aanpassingen in 2022 door en n.a.v. omzetting DSM-richtlijn
- Auteurscontracten = contracten over de vermogensrechten

-
- **Reden regels**: zwakke contractuele positie auteurs en uitvoerende kunstenaars
 - **Hoe beschikken** over de vermogensrechten?:
 - Overdracht
 - Licentie
 - **Gelijke regels** voor auteurs en uitvoerende kunstenaars

► **2 soorten bepalingen:**

1. **Horizontaal werkende regels** die in principe gelden voor ieder auteurscontract, behoudens anders gestipuleerd (gevolg DSM-richtlijn)
2. **Verticaal werkende bepalingen** voor welomschreven contracten

b. De horizontaal werkende regels

► Toepassingsgebied:

- Gelden **enkel (!)** 'wanneer een auteur (uitvoerende kunstenaar) zijn exclusieve rechten voor de exploitatie van zijn werken (prestaties) overdraagt of in licentie geeft **'in het kader van een exploitatieovereenkomst'**
- Gelden enkel voor exploitatieovereenkomsten en **niet voor overeenkomsten met eindgebruikers**

➤ **Pas op!**

Toepassingsgebied van de 'oude' verticale regels:

- **onderscheid** tussen medecontractant 'exploitant' en medecontractant 'eindgebruiker' wordt **niet gemaakt**
- deze worden geacht te **gelden voor iedere overeenkomst** waarbij een auteur/uitvoerende kunstenaar zijn rechten overdraagt of een licentie verleent

► Wat met overeenkomsten gesloten door vennootschap waarvan de auteur/uitvoerende kunstenaar vennoot is

- oude 'verticale' regels: op basis van rechtspraak wordt in rechtsleer aangenomen dat de regels ook gelden voor overeenkomsten gesloten door een eenpersoonsvennootschap waarvan de auteur (uitvoerende kunstenaar) de enige vennoot is
- nieuwe 'horizontale' regels: probleem onbeantwoord

* **Ov. 72, 1e zin DSM-richtlijn**: auteurs en uitvoerende kunstenaars bevinden zich gewoonlijk in de zwakkere contractuele positie 'wanneer zij een licentie verlenen of hun rechten overdragen, **ook via hun eigen onderneming** (!), ... '

➡ dus ook overeenkomst door vennootschap?

* **MAAR: Ov. 72 DSM-richtlijn** bepaalt ook : '... en die **natuurlijke personen** (!) hebben de bescherming nodig waarin deze richtlijn voorziet om ten volle te kunnen gebruikmaken van de rechten die krachtens het Unierecht zijn geharmoniseerd.'

Ov. 74 DSM-richtlijn (ivm transparantieplichting): 'Auteurs en uitvoerende kunstenaars hebben informatie nodig om de economische waarde te kunnen beoordelen van hun rechten die op grond van het Unierecht zijn geharmoniseerd. Dit is met name het geval **wanneer natuurlijke personen** (!) een licentie verlenen of rechten overdragen met het oog op exploitatie tegen een vergoeding. ... '

➡ Dus enkel natuurlijke personen?

* In **parlementaire voorbereiding** geen verduidelijking

MvT bepaalt enkel dat overweging 72 DSM-richtlijn de verplichting inhoudt dat 'ook auteurs of uitvoerende kunstenaars die via 'hun eigen onderneming' een licentie verlenen of hun rechten overdragen, onder het toepassingsgebied moeten vallen van de regels die door de richtlijn worden ingevoerd.'

➤ Ook van toepassing op arbeidsovereenkomsten?

- DSM-RI. en MvT: Onduidelijk

Ov. 72, 2e zin DSM-richtlijn: ' Die behoefte aan bescherming doet zich niet voor wanneer de contractuele wederpartij een eindgebruiker is en het werk of de uitvoering niet zelf exploiteert, hetgeen bijvoorbeeld (dit is dus slechts een voorbeeld) het geval kan zijn bij **bepaalde arbeidsovereenkomsten**' .

➔ Arbeidsovereenkomsten vallen dus blijkbaar niets steeds buiten toepassingsgebied horizontale regels

-
- Waarschijnlijk **geen toepassing** bij arbeidsovereenkomsten waarbij de werkgever het werk/de prestatie **niet zelf exploiteert, maar hij eindgebruiker is** (vb. werknemer schrijft handleiding vaatwasser of copywriter schrijft tekst website bedrijf)

Dit is een onduidelijk en in de praktijk moeilijk te hanteren criterium!

- MvT onduidelijk:

‘nieuwe horizontale bepalingen inzake exploitatiecontracten **kunnen** (!) ook van toepassing zijn op auteurs en uitvoerende kunstenaars die in het kader van een arbeidsovereenkomst werkzaam zijn in bijvoorbeeld de culturele sector’

-
- Voor **arbeidsovereenkomsten** gelden o.i. in ieder geval:
 - ° de voor de relatie werknemer-werkgever geldende oude 'verticale regels' uit art. XI.167, §3 WER en XI.205, §4 WER
 - ° art. XI.167/5 en XI.205/5 WER (collectieve overeenkomsten)

 - Voor arbeidsovereenkomsten gelden **zeker niet** (cf. art. XI.167/4, lid 4, 3° en XI.205/4, lid 4, 3° WER)
 - ° het exploitatie- en herroepingsrecht uit art. XI.167/4 en XI.205/4 WER

► **Horizontale regels niet van toepassing op computerprogramma's**

Cf. art. XI.295/1 WER

Pas op:

Aangenomen wordt dat sommige **verticale regels** wel van toepassing zijn op computerprogramma's (aanvullende lex generalis)

MAAR: deze regels zijn **niet meer van dwingend recht!**

Voor computerprogramma's is art. XI.167 WER niet meer van dwingend recht

Art. XI.295/1 WER verklaart ook art. XI.167/6 WER niet van toepassing op computerprogramma's, en laatst vermelde bepaling stelt uitdrukkelijk dat art. XI.167 WER van dwingend recht is

1° De passende en evenredige vergoeding

- “wanneer een auteur/uitvoerende kunstenaar zijn exclusieve rechten voor de exploitatie van zijn werken/prestaties heeft overgedragen of in licentie heeft gegeven in het kader van een exploitatieovereenkomst, behoudt hij het recht om een passende en evenredige vergoeding te ontvangen”
- De vergoeding van auteurs en uitvoerende kunstenaars dient passend te zijn en in verhouding te staan tot de werkelijke of potentiële economische waarde van de in licentie gegeven of overgedragen rechten, rekening houdend met de bijdrage van de auteur of de uitvoerende kunstenaar aan het geheel van het werk of het andere materiaal, en met alle andere omstandigheden van het geval, zoals marktpraktijken of de werkelijke exploitatie van het werk

-
- **Evenredige vergoeding**: een 'redelijke vergoeding' of 'strikt rekenkundige verhouding' t.o.v. inkomsten?
 - Kan **forfaitaire vergoeding** zijn, maar dit mag niet de regel zijn
 - **sectorale collectieve overeenkomsten** kunnen bepalen welke vergoeding passend en evenredig is, en wanneer een forfaitaire vergoeding een evenredige en passende vergoeding kan vormen
 - het is een auteur of uitvoerende kunstenaar nog steeds mogelijk om zijn rechten over te dragen of in licentie te geven **zonder** dat hij hiervoor een **vergoeding** verlangt

2° De transparantieplicht

“wanneer een auteur/uitvoerende kunstenaar zijn rechten overdraagt of in licentie geeft **in het kader van een exploitatieovereenkomst**, bezorgt de persoon aan wie de rechten werden overgedragen of de licentienemer **binnen een redelijke termijn na het plaatsvinden van de betrokken exploitatie**, op **regelmatige basis en ten minste eenmaal per jaar** aan de auteur/uitvoerende kunstenaar, rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke sector, **actuele, relevante en volledige informatie betreffende de exploitatie** van zijn werk/uitvoering, **met name wat betreft de exploitatiewijzen, alle voortgebrachte inkomsten en de verschuldigde vergoeding**”

► uitzondering:

“in behoorlijk gemotiveerde gevallen, waarbij de administratieve lasten voortvloeiend uit transparantieplicht van de persoon aan wie de rechten werden overgedragen of de licentienemer, onevenredig zijn in het licht van de bij de exploitatie van het werk/de prestatie voortgebrachte inkomsten, kan de transparantieplicht beperkt worden tot het soort en niveau van informatie die in dergelijke gevallen redelijkerwijs mag worden verwacht in de desbetreffende sector”

► **Basisregel en uitzondering niet van toepassing:**

wanneer de **bijdrage** van de auteur/uitvoerende kunstenaar **niet significant** is, gelet op het geheel van het werk/de uitvoering, **tenzij** de auteur/uitvoerende kunstenaar aantoont dat hij de **informatie nodig** heeft om zijn rechten voor het vorderen van een aanvullende, passende en billijke vergoeding uit te oefenen, en hij met dat doel om de informatie verzoekt

Collectieve overeenkomsten kunnen bepalen wanneer een bijdrage niet significant is

► **Bij verdere overdracht rechten of (sub)licenties door contractspartner:**

Wanneer de **contractspartner onvoldoende informatie** bezit om **aan de transparantieplicht te voldoen:**

1. de auteur/uitvoerende kunstenaar, of zijn vertegenwoordiger, kan bij een **aangetekende zending met ontvangstbewijs** aanvullende informatie betreffende de exploitatie van zijn werken/prestaties vragen **aan de betreffende derden** (identiteit bezorgd door contractspartner), **OF**
2. zij kunnen deze aanvullende informatie ook **vragen aan de persoon aan wie de rechten werden overgedragen of de licentienemer**, die dan het verzoek van de auteur/uitvoerende kunstenaar, of zijn vertegenwoordiger, doorgeeft aan die derde

Collectieve overeenkomsten kunnen deze **keuzevrijheid** wel **uitsluiten**

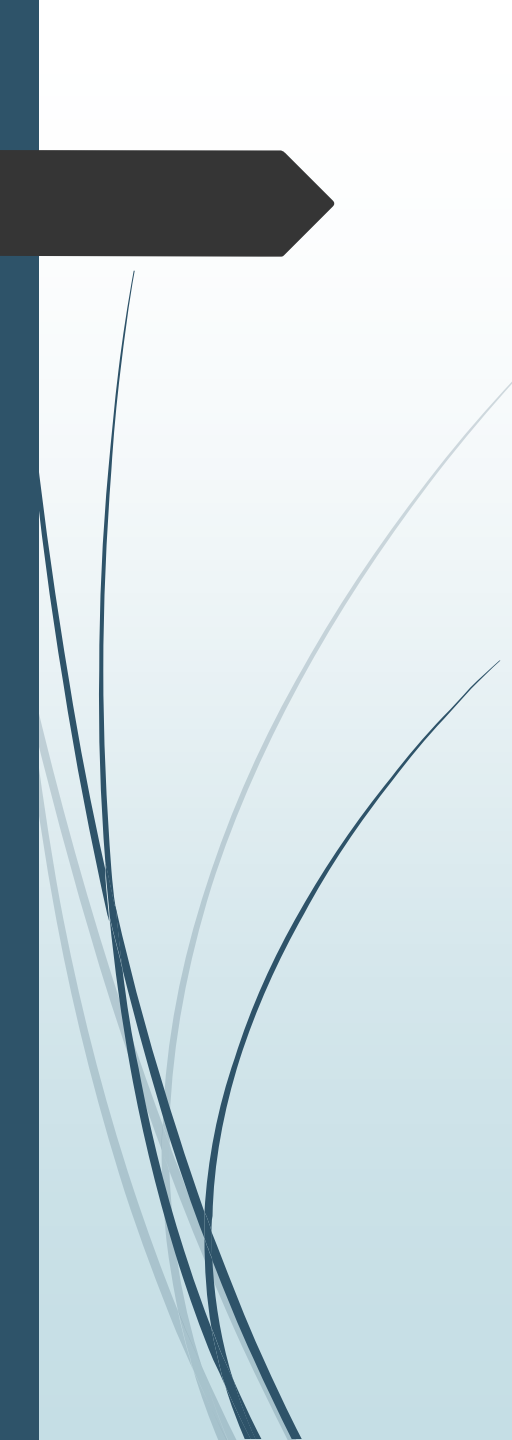
-
- A dark grey arrow points to the right from the top left. Several thin, curved lines in shades of blue and grey originate from the left side and sweep across the page towards the text.
- De transparantieverplichting **houdt op** wanneer de **exploitatie** van het werk of de prestatie is **gestaakt of** wanneer de auteur of uitvoerende kunstenaar het algemene publiek een licentie **zonder vergoeding** heeft verleend

3° Het mechanisme voor aanpassing van contracten

“de auteur/uitvoerende kunstenaar, of zijn vertegenwoordiger, kan van de persoon aan wie de rechten werden overgedragen of van de licentienemer, in het kader van een exploitatieovereenkomst, een aanvullende, passende en billijke vergoeding vorderen wanneer de oorspronkelijk overeengekomen vergoeding onevenredig laag blijkt te zijn in vergelijking met alle relevante daaropvolgende inkomsten die voortvloeien uit de exploitatie van het werk/de prestatie”

-
- Bij de **beoordeling** of de overeengekomen vergoeding onevenredig laag is, moet **rekening worden gehouden met de specifieke omstandigheden van elk geval**, met inbegrip van de bijdrage van de auteur of de uitvoerende kunstenaar, alsmede met de specifieke kenmerken en vergoedingspraktijken in de verschillende contentsectoren, en met de vraag of het contract is gebaseerd op een collectieve overeenkomst
 - Worden de partijen het **niet eens** over de aanpassing van de vergoeding, dan moet de auteur of de uitvoerende kunstenaar een **vordering instellen bij een rechtbank** om de aanvullende, passende en billijke vergoeding te bekomen
 - Dit **mechanisme** van aanpassing van contracten vindt **alleen toepassing bij gebrek aan een toepasselijke collectieve overeenkomst dat soortgelijk mechanisme bevat!!!**

-
- Teneinde zijn hier besproken recht uit te oefenen, behoudt de auteur/uitvoerende kunstenaar **steeds het recht om actuele, relevante en volledige informatie op te vragen betreffende de exploitatie van zijn werk/uitvoering**, met name wat betreft de exploitatiewijzen, alle voortgebrachte inkomsten en de verschuldigde vergoeding, en dit **bij een aangetekende zending met ontvangstbewijs of bij wijze geregeld bij collectieve overeenkomst**

4. Het herroepingsrecht

a) Exploitatieplicht voor verkrijger van rechten en exclusieve licentienemer

“In het kader van een exploitatieovereenkomst, moet de persoon aan wie de rechten werden overgedragen of de licentienemer deze exclusieve rechten exploiteren binnen de overeengekomen termijn. Deze termijn mag niet strijdig zijn met de eerlijke beroepsgebruiken, tenzij deze een hogere beschermingsgraad biedt aan de auteur”

(termijn bepaald overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken of korter dan deze beroepsgebruiken)

Pas op:

De 'verticale' **art. XI.167, §1, lid 5 en XI.205, §3, lid 4 WER** blijven bepalen dat de persoon aan wie de rechten werden overgedragen of de ***licentienemer (!)*** het werk/de prestatie overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken moeten exploiteren

Onder het woord 'licentienemer' valt ook de **niet-exclusieve licentienemer**

b) Herroepingsrecht

- “Indien de persoon aan wie de rechten werden **overgedragen** of de **exclusieve licentienemer** zijn verplichting tot exploitatie niet nakomt binnen de zojuist aangegeven termijnen, en daarvoor **geen wettige reden van verschoning** heeft, kan de auteur/uitvoerende kunstenaar zijn overgedragen of in exclusieve licentie gegeven rechten **geheel of gedeeltelijk terugnemen of de exclusiviteit van de licentie beëindigen**
- **Bij exclusieve licentie keuze:**
 - men kan de verleende rechten geheel of gedeeltelijk terugnemen (de licentie geheel of gedeeltelijk herroepen), of
 - men kan ook een einde maken aan de exclusiviteit van de licentie

► **Procedure herroepingsrecht:**

- eerst contractspartner **in gebreke stellen via een aangetekende zending met ontvangstbewijs**, en pas
- indien **binnen een redelijke termijn, bepaald door de auteur/uitvoerende kunstenaar of binnen de termijn bepaald in de collectieve overeenkomst, geen gevolg** is gegeven aan de verzonden ingebrekestelling kan hij zijn rechten geheel of gedeeltelijk terugnemen of de exclusiviteit van de verleende licentie beëindigen
- bij **exclusieve licentie** kan men **keuze**, wat men zal doen, maken **na verstrijken termijn**

► **De exploitatieplicht en het herroepingsrecht kunnen niet worden uitgeoefend:**

- bij **wettige redenen van verschoning** voor niet-exploitatie
- indien het gebrek aan exploitatie voornamelijk te wijten is aan **omstandigheden** waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat die **door de auteur/uitvoerende kunstenaar kunnen worden opgelost**
- indien het werk of de prestatie een **bijdrage** omvat **van meer dan één auteur of uitvoerende kunstenaar**, waarbij de individuele bijdrage van de auteur/uitvoerende kunstenaar die het herroepingsrecht wil uitoefenen **van relatief belang** is en/waardoor de bijdragen en de **rechtmatige belangen van alle auteurs en uitvoerende kunstenaars** die worden getroffen door de toepassing van het herroepingsmechanisme **nadeel** zouden ondervinden van de uitoefening van het herroepingsrecht

- indien de auteur/uitvoerende kunstenaar het werk tot stand heeft gebracht/de prestatie heeft geleverd **ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut** en voor zover de creatie van het werk/de prestatie binnen het toepassingsgebied van de overeenkomst of het statuut valt

(Men wil voorkomen dat een werkgever zijn exploitatievrijheid verliest, hoewel hij het ondernemingsrisico draagt)

- indien de auteur/uitvoerende kunstenaar het werk tot stand heeft gebracht/de prestatie heeft geleverd **ter uitvoering van een bestelling** waarbij degene die de **bestelling** heeft **geplaatst een activiteit uitoefent in de niet-culturele sector of in de reclamewereld en voor zover het werk/de prestatie bestemd is voor die activiteit**

-
- indien een **collectieve overeenkomst**, zoals bedoeld in art. XI.167/5 en art. XI.205/5 WER, de exploitatieplicht en het herroepingsrecht **regelt**

- **De exploitatieplicht en het herroepingsmechanisme zijn van dwingend recht**

Contractuele **afwijkingen** van de wettelijke regeling zijn alleen afdwingbaar als zij voortvloeien uit een **collectieve overeenkomst**

- Het herroepingsrecht kan **enkel** worden ingeroepen **bij de afwezigheid van enige vorm van exploitatie**, en niet bij een onvolledige, onvoldoende en/of gebrekkige exploitatie
- Wanneer een auteur of uitvoerende kunstenaar zijn herroepingsrecht heeft **uitgeoefend**, kan hij zijn rechten **aan een ander persoon** overdragen of bij een andere persoon in licentie geven
- Het uitoefenen van het herroepingsrecht **verhindert niet** dat de auteur of de uitvoerende kunstenaar een **schadevergoeding** zou vragen wegens de niet-naleving van de aangegane verbintenissen

5° Collectieve overeenkomsten

- De verschillende sectoren hebben ieder hun eigenheden
- De hoger besproken, wettelijke verplichtingen kunnen per sector vorm worden gegeven, rekening houdend met eigenheden sector, via sluiten collectieve overeenkomsten

► **Bij collectieve overeenkomst kunnen o.a. geregeld worden:**

1° de strekking van de overdracht of van de licentieverlening;

2° de wijze waarop de overdracht of de licentieverlening plaatsvindt;

3° de nadere regels met betrekking tot de vergoeding voor de overdracht of licentieverlening;

4° de nadere regels met betrekking tot de transparantieplicht;

5° de nadere regels m.b.t. het mechanisme van aanpassing van contracten;

6° het herroepingsrecht;

7° methodes van alternatieve geschillenbeslechting

-
- Wanneer collectieve overeenkomsten worden gesloten, zijn deze **bindend voor de personen die lid zijn** van of mandaatgever zijn van een organisatie die de collectieve overeenkomst ondertekend heeft en volgens haar statuten voor zichzelf, haar leden en/of mandaatgevers optreedt. Personen die **later lid** worden van de organisatie zullen noodzakelijkerwijze tot de collectieve overeenkomst toetreden
 - De **Koning** kan, onder de voorwaarden en de procedure die hij bepaalt, de gesloten collectieve overeenkomsten **verbindend verklaren** ten aanzien van **rechthebbenden en gebruikers van dezelfde categorie** als deze die de desbetreffende overeenkomsten hebben gesloten
 - Het betreft hier **geen gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten!**

c. De verticaal werkende regels

► De voorziene regels in het WER

- Algemene regels
- Arbeidsrelatie/opdracht
- Specifieke contracten

A dark grey arrow points to the right from the top left corner. Several thin, curved lines in shades of blue and grey sweep across the left side of the slide.

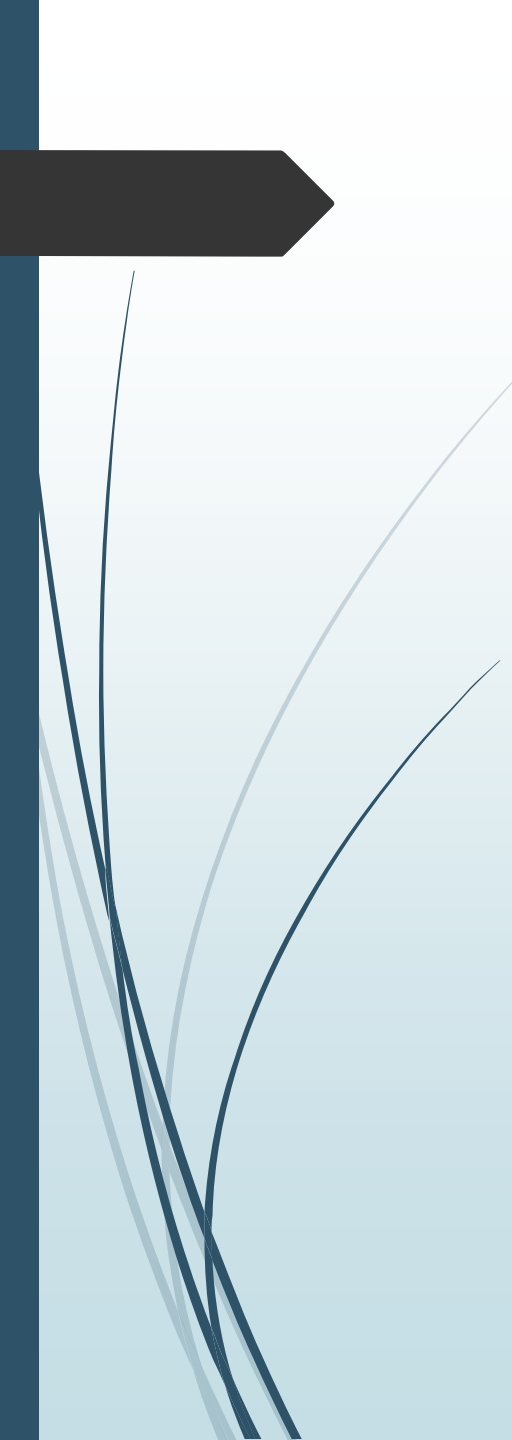
1° Auteurscontracten in het algemeen

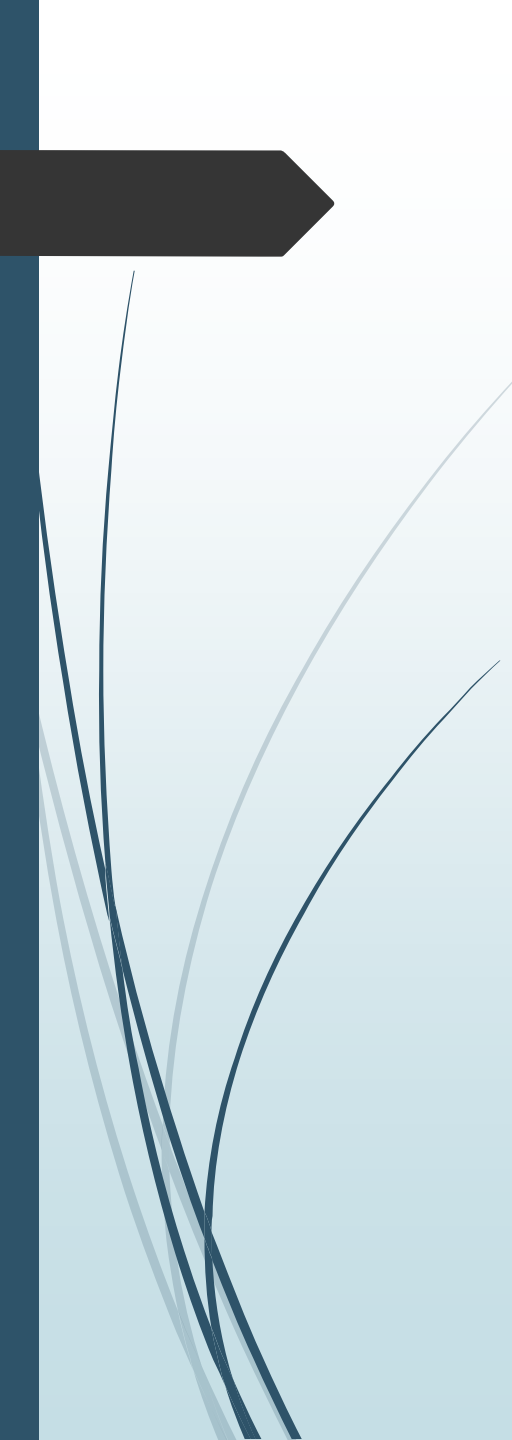
- Voor welke situatie?
- Voor contracten door een auteur met een medecontractant
- Voor overdrachten en licenties

De voorziene regels

- ▶ Een geschrift
- ▶ Contractueel bepalen van de omvang van de verleende rechten
Specifiëringsplicht
- ▶ De restrictieve interpretatie
 - Materieel voorwerp
 - Auteurscontracten
- ▶ De vergoeding van de auteur
 - cf. de horizontale regeling
 - vergoeding aangeven per exploitatiewijze

-
- De exploitatieplicht
 - 'overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken'
 - Cf. horizontale regels
 - De duur
 - De geografische ruimte
 - Toekomstige werken
 - genre vermelden
 - beperkte tijd
 - Toekomstige exploitatievormen

-
- Zojuist vermelde regels combineren met horizontale regels!
 - passende en evenredige vergoeding;
 - transparantieverplichting;
 - aanpassing contracten;
 - herroepingsrecht

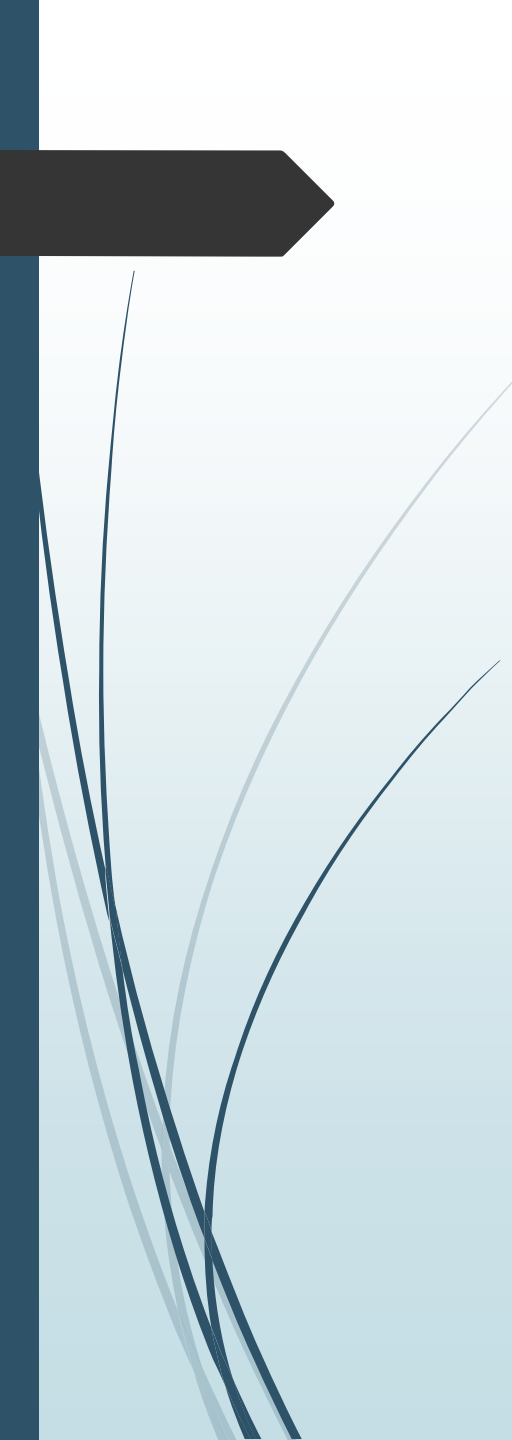
2° Auteursrechtelijk beschermde werken gemaakt in uitvoering van een arbeidsovereenkomst of statuut

- Toepassingsgebied regeling
 - in uitvoering van
- Uitgangspunt regeling
 - wie is auteur?
- Verlening van rechten overdracht en licentie

Toepasselijke regels

- 1. Overdracht moet uitdrukkelijk
- 2. Algemene clausules
 - duidelijke clausules
 - restrictieve interpretatie
- 3. Toekomstige exploitatievormen:
 - mogelijk
- 4. Toekomstige werken

-
- 5. Exploitatieplicht: neen
 - 6. Vergoedingsplicht
 - cf. horizontale regel: passende en evenredige vergoeding als werkgever exploiteert
 - 7. Duur
 - 8. Geografische ruimte
 - 9. Transparantieplicht: als werkgever exploiteert
 - 10. Aanpassingsmechanisme vergoeding: als werkgever exploiteert

3° Auteursrechtelijk beschermde werken gemaakt in opdracht

► Uitgangspunt regeling

- Wie is auteur?

► Toepassingsgebied regeling

a) Licentie of overdracht

EN

b) Uitdrukkelijk voorzien

EN

c) Activiteit opdrachtgever

1) in reclamewereld

of

2) in niet-culturele sector

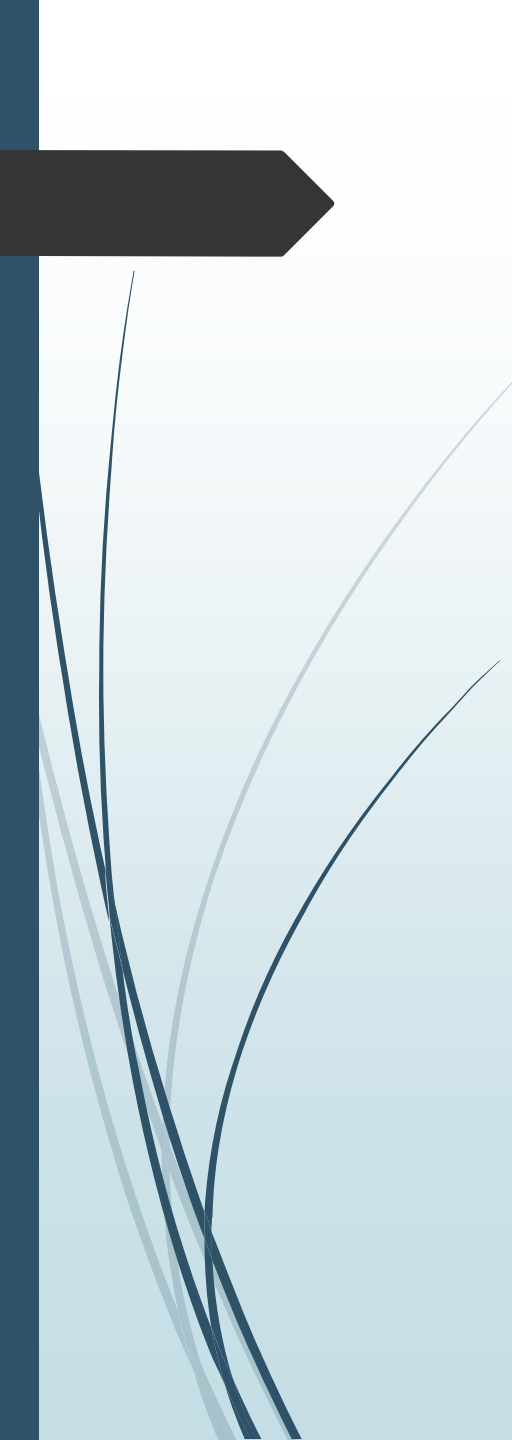
EN

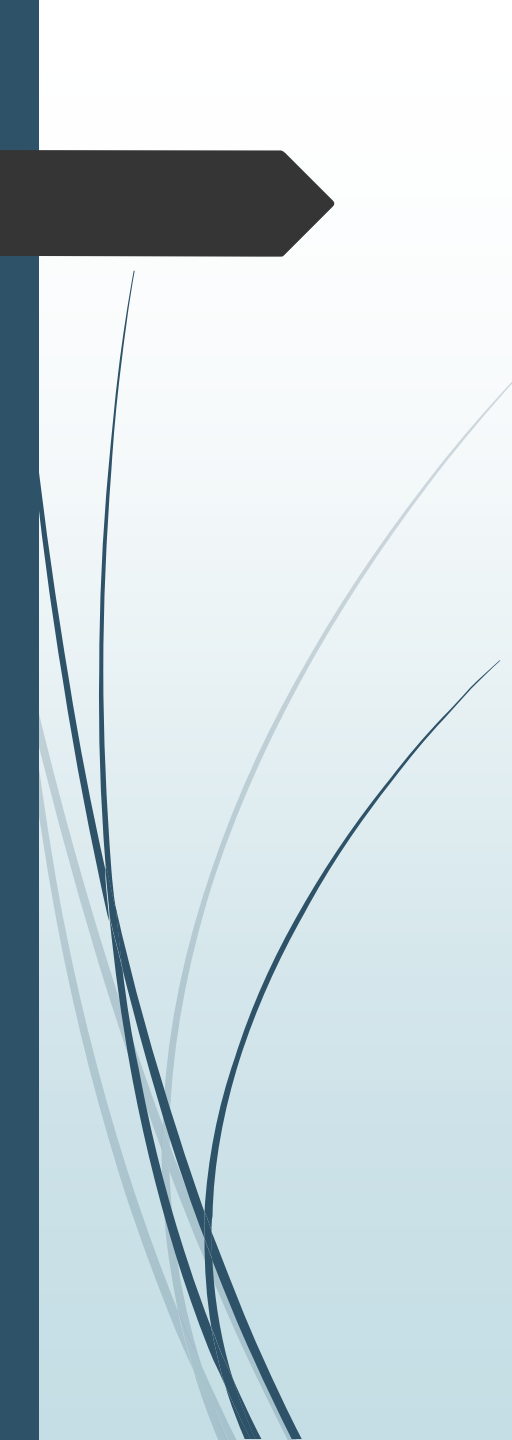
d) Werk is bestemd voor activiteit opdrachtgever

Toepasselijke regels

- 1. Overdracht/licentie moet uitdrukkelijk
- 2. Algemene clausules
- 3. Duidelijke clausules: restrictieve interpretatie
- 4. Toekomstige exploitatievormen
 - mogelijk
- 5. Toekomstige werken

-
- 6. Exploitatieplicht: neen
 - 7. Vergoedingsplicht:
 - cf. horizontale regel: passende en evenredige vergoeding als opdrachtgever exploiteert
 - 8. Duur
 - 9. Geografisch ruimte

-
- 10. Transparantieplicht:
 - cf. horizontale regel: als opdrachtgever exploiteert
 - 11. Aanpassingsmechanisme contracten
 - cf. horizontale regel: als opdrachtgever exploiteert